

Instytut Pamięci Narodowej - Szczecin

<https://szczecin.ipn.gov.pl/pl9/aktualnosci/39915,Manifestacja-podczas-obchodow-Swieta-3-Maja-w-Szczecinku-w-1946.html>
25.04.2024, 07:05

Manifestacja podczas obchodów Święta 3 Maja w Szczecinku w 1946

W 1946 r. obchody Święta 3 Maja w Szczecinku, powiatowym mieście Pomorza Zachodniego, zamieniły się w wielką manifestację przeciwko coraz bardziej jawnemu dławieniu przez komunistów swobód obywatelskich w Polsce. Impulsem do wyrażenia tego protestu stał się wprowadzony przez komunistyczne władze administracyjny zakaz organizowania jakichkolwiek publicznych pochodów, ograniczający możliwości celebracji tego święta jedynie do nabożeństw religijnych w kościołach.

Tradycyjnie głównymi organizatorami obchodów 3 Maja było Polskie Stronnictwo Ludowe. W 1946 r. prężnie działające powiatowe struktury tej partii w Szczecinku zasilali głównie kolejarze obok kupców, rzemieślników oraz rolników. W przededniu święta Zarząd Powiatowy PSL w Szczecinku, za pośrednictwem ówczesnego burmistrza miasta, Czupryniaka został powiadomiony o wprowadzonym zakazie publicznych obchodów święta. Członkowie ZP PSL, Julian Chodoruk oraz Bronisław Kopacz stwierdziwszy, że i tak już nie uda się odwołać zaplanowanych uroczystości, postanowili przemienić tradycyjny pochód w rodzaj konduktu pogrzebowego. W dniu 3 maja 1946 r., po odprawieniu mszy świętej w miejscowym kościele, mimo obowiązującego zakazu, ulicami Szczecinka przemaszerował tłum mieszkańców. Na czele pochodu niesiono trumienkę opatrzoną napisem „3 Maja” oraz flagi państwowe przewiązane

IPN Sz 59/17/0001

IPN Sz 59/17/0003

IPN Sz 59/17/0006

czarnym kirem, symbolizujące pogrzebanie praw demokratycznych i swobód obywatelskich w Polsce. Podczas marszu skandowano hasła przeciwko komunistycznym rządom i obecności wojsk sowieckich w Polsce, jednocześnie wyrażając poparcie dla PSL.

Tak jawnie manifestowany sprzeciw wobec komunistycznej władzy musiał spotkać się z represjami. W dniu 7 maja funkcjonariusze szczecineckiego UB aresztowali głównych inicjatorów marszu, Chodoruka i Kopacza. W areszcie znalazł się również inny działacz PSL, Antoni Lewański, który jako przedsiębiorca pogrzebowy użył trumienkę na potrzeby manifestacji. Po wstępnych przesłuchaniach podejrzani zostali po kilku dniach przekazani do WUBP w Szczecinie, gdzie wszczęto oficjalne śledztwo. Zakończyło się ono w lipcu 1946 r. sporządzeniem aktu oskarżenia, w którym główni podejrzani Chodoruk i Kopacz zostali oskarżeni o zbrodnię stanu w myśl art. 87 w związku z art. 86 § 2 kkWP, czyli „czynienie przygotowań do zmiany przemocą ustroju Państwa Polskiego”. Natomiast Lewański został oskarżony o pomoc w tych „przygotowaniach”, tj. z art. 28 w związku z art. 87 i 86 § 2 kkWP.

Sprawa podlegała jurysdykcji Wojskowego Sądu Rejonowego w Szczecinie, który 26 lipca 1946 r. wydał wyrok. Główni oskarżeni, Kopacz i Chodoruk zostali skazani na 7 i 6 lat więzienia, natomiast Lewańskiego uniewinniono. Na szczęście, pomimo tak surowego wyroku, skazańcy nie odbyli całej zasądzonej kary. Dzięki wejściu w życie Ustawy amnestyjnej z 22 lutego 1947 r. wymiar kary został zmniejszony, co spowodowało, że w maju Chodoruk, a w listopadzie 1949 r. Kopacz, zostali

IPN Sz 59/17/0007

IPN Sz 59/17/0012

IPN Sz 59/17/0015

IPN Sz 59/17/0018

ostatecznie zwolnieni z więzienia.

Szczecinecka manifestacja nie była w owym roku jedynym wyrazem sprzeciwu przeciwko zawłaszczaniu przez komunistów obchodów świąt narodowych. Również w Krakowie doszło wówczas do wielkiej manifestacji studentów i harcerzy, stłumionej brutalnie przez komunistyczne organy bezpieczeństwa.

IPN Sz 59/17/0019

Opracował: Tomasz Dźwigał